

Nordiska samarbetsrådet för kriminologi

Verksamhetsberättelse för år 1971

1. Organisation och arbetsformer

1.1. Sammansättning

Nordiska Samarbetsrådet för Kriminologi har till uppgift att främja den kriminologiska forskningen i Norden och bistå myndigheterna i de nordiska länderna i spörsmål av kriminologisk art.

Sedan samarbetsrådet inrättades år 1962 har huvudvikten av dess verksamhet legat på kontakt- och serviceverksamhet, men också forskning har bedrivits i dess regi. I avsikt att intensifiera denna forskningsverksamhet påbörjade samarbetsrådet under verksamhetsåret ett forskningsprojekt som syftar till att klarlägga arten och innebörden av skadorna av brott. Forskningsprojektet har karaktären av ett provprojekt. På basen av de erfarenheter samarbetsrådet erhåller vid projektets genomförande, kommer rådet senare att dryfta hurdana projekt som lämpar sig för samnordisk forskning och vilka organisationsformer som erbjuder de största möjligheterna att så effektivt som möjligt utnyttja tillbudsstående forskningsinstrument och -resurser.

Nordiska Samarbetsrådet för Kriminologi består av 13 medlemmar. Regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige utnämner av dessa tre var för tre år i sänder medan en person utnämns av Islands regering.

Till medlemmar i samarbetsrådet för den period som inleddes den 1 januari 1971 utsågs följande personer:

- Danmark:* Kontorchef (nuvarande direktören för fängelseväsendet)
H. H. Brydenscholt,
Professor Karl Otto Christiansen, och
Professor Knud Waaben.
- Finland:* Professor Inkeri Anttila,
Docent Kettil Bruun, och
Bitr. överläkare Achilles Westling.
- Norge:* Professor Anders Bratholm,
Professor Nils Christie, och
Expeditionschef Helge Röstad.
- Sverige:* Kanslirådet (nuvarande överdirektören) Sven Fischier,
Byrådirektör (nuvarande avdelningsdirektören)
Sven Rengby, och
Professor Knut Sveri.
- Island:* Har inte utnämnt någon ny medlem efter professor Armann Snaevarr.

Professor Inkeri Anttila har under verksamhetsåret verkat som rådets ordförande medan professor Knut Sveri varit viceordförande.

1.2. Rådsmöten

Samarbetsrådets ordinarie årsmöte hölls den 15 februari 1971 i Stockholm. Vid mötet närvarade följande rådsmedlemmar: Inkeri Anttila, Anders Bratholm, Karl Otto Christiansen, Nils Christie, Sven Fischier, Sven Rengby, Helge Röstad, Knut Sveri och Knud Waaben. Vid mötet närvarade därtill fullmäktige Jacques Hermann som suppleant för H. H. Brydensholt, överdirektör K. J. Lång som suppleant för Achilles Westling. I mötet deltog dessutom fullmäktige Jørgen Jepsen och jur. kand. Per Ole Träskman.

Samarbetsrådet sammanträdde till extraordinarie rådsmöte den 11 oktober 1971 i Köpenhamn. Vid mötet närvarade följande rådsmedlemmar: Inkeri Anttila, Kertil Bruun, Karl Otto Christiansen, Nils Christie, Sven Fischier, Sven Rengby, Helge Röstad, Knut Sveri och Knud Waaben. Vid mötet närvarade därtill universitetslektor Tove Stang Dahl som suppleant för Anders Bratholm, kontorchef J. Tornøe som suppleant för H. H. Brydensholt och pol. lic. Patrik Törnudd som suppleant för Achilles Westling. I mötet deltog dessutom forskningsledare Preben Wolf och jur. kand. Per Ole Träskman.

1.3. Arbetsutskottsmöten

För att förbereda det brittisk-skandinaviska forskarseminariet och för att genomgå och diskutera den forskningsplan forskningsledaren utarbetat för brottsskadeprojektet, sammanträdde en arbetsgrupp bestående av rådsmedlemmarna Inkeri Anttila, Karl Otto Christiansen, Nils Christie, Sven Rengby, Knut Sveri samt rådets administrativa sekreterare Per Ole Träskman, samarbetsrådets vetenskapliga konsulent Patrik Törnudd och samarbetsrådets forskningsledare Preben Wolf, till ett möte den 14—15 maj 1971 i Hornbæk, Danmark. Vid en del av mötet närvarade därtill rådsmedlemmen H. H. Brydensholt.

1.4. Sekretariatet

Samarbetsrådets sekretariat har under verksamhetsåret verkat i Helsingfors där Kriminologiska forskningsinstitutet upplåtit nödiga arbetsutrymmen till dess förfogande. Sekretariatets arbete har letts av rådsordföranden Inkeri Anttila, jur. kand. Per Ole Träskman har verkat som administrativ sekreterare, medan korrespondens och löpande kontorsuppgifter under tiden 1.1.—31.7.1971 handhäfts av hum. kand. Marika Grönroos och därefter av fil. stud. Gunborg Gayer.

1.5. Vetenskapliga sekreterare och vetenskaplig konsulent

Som rådets kontaktsekreterare har verkat amanuensis Svend Gram Jensen i Danmark, hovedfagstuderende Else Kokkersvold i Norge och fil. mag. Gunilla Cedermark i Sverige. Pol. lic. Patrik Törnudd har varit samarbetsrådets vetenskapliga konsulent.

1.6. *Forskningsledare*

För att leda projektet beträffande skadorna av brott, valde samarbetsrådet på sitt ordinarie rådsmöte i Stockholm afdelingsleder, lektor Preben Wolf.

1.7. *Övriga*

Som revisor för samarbetsrådet sedan dess sekretariat överflyttats till Finland, har avdelningschef Pentti Lahtela verkat. Prof. Nils Christie har varit redaktör för *Scandinavian Studies in Criminology*, medan prof. Karl Otto Christiansen, prof. Knut Sveri och pol. lic. Patrik Törnudd varit biträdande redaktörer.

2. *Verksamhet*

2.1. *Seminarier*

Det brittisk-skandinaviska forskarseminariet i Bolkesjø

I samarbete med Institute of Criminology, University of Cambridge, arrangerade samarbetsrådet ett forskarseminarium den 13—17 september i Bolkesjø, Norge. I seminariet deltog sex kriminologer från Danmark, nio från Finland, tolv från England, tio från Norge och fem från Sverige.

Före seminariet utarbetades som arbetsmaterial för det framställningar rörande brottssituation, kriminalpolitik, lagstiftningsreformer, kriminologisk forskning och undervisning i England respektive Skandinavien. Den engelska rapporten, *Crime, Criminal Policy and Criminology in England, 1955—71*, var skriven av dr. R. F. Sparks, och den skandinaviska, *Crime Problems in Scandinavia* (senare publicerad i Kriminologiska forskningsinstitutets publikationsserie, serie M 15, under rubriken *Crime Problems and Crime Policies*) av prof. Inkeri Anttila. Seminarieprogrammet upptog elva inledda diskussioner. I dessa behandlades följande frågor:

- Kriminologisk forskning beträffande våldsbrott (Inledare: Kauko Aromaa, Hedda Giertsen, Anna Gröndahl, F. H. McClintock, Knut Sveri och Preben Wolf).
- Straffsanktioner och -reformer (Inledare: Thomas Mathiesen och I. R. Taylor).
- Metodologiska problem vid definition av brott och vid introduktion av värden i kriminologisk forskning (Inledare: Paul Rock och Patrik Törnudd).
- Liberalisering och dekriminalisering (Inledare: A. Bottoms, M. Davies och Berl Kutschinsky).
- Den idéhistoriska bakgrunden till den norska barnskyddslagen (Inledare: Tove Stang Dahl).

Seminarium för frågor i samband med forskning av våldsbrott i Köpenhamn

Den 2—3 december 1971 arrangerade samarbetsrådet i Köpenhamn ett seminarium för behandling av frågor i samband med forskning av våldsbrott. Till seminariet hade inbjudits forskare, som antingen är eller varit involverade i undersökningar beträffande våldsbrotten. Seminarieprogrammet upptog presentation och diskussion av följande forskningsprojekt:

- Samarbetsrådets forskningsprojekt om skadorna av brott
- Våldsbrott i Stockholm 1969
- Våld i Norge
- Våldsbrottsligheten i Danmark
- Vardagsvåld i Finland
- Vardagsvåld i Danmark

2.2. Forskningsverksamhet

Skadorna av Brott

I enlighet med ett beslut fattat vid det extraordinarie rådsmötet den 28 oktober 1970 i Skokloster, påbörjade samarbetsrådet under verksamhetsåret forskning beträffande skadorna av brott. Avsikten med forskningen är att klarlägga arten och innebörden av skadorna av brott och därvid beakta möjligheterna att komplettera nuvarande brottslings-, brotts- och åtgärdsstatistik med en samnordisk brotts-skadestatistik. Forskningsresultaten bör, så vitt möjligt, ge grundlag för fattandet av samhällspolitiska beslut beträffande dispositionen av medel för brottslighetskontroll.

Till ledare för projektet utsåg samarbetsrådet afdelingsleder Preben Wolf, och slöt med honom ett ett-årigt forskningsavtal räknat från den 1 april 1971. Då samarbetsrådet inte hade resurser att i högre grad genomföra egen grundforskning, utgick man vid uppläggnings av forskningsprojektet från ett så effektivt utnyttjande som möjligt av redan genomförd forskning, samt av forskning som för tillfället genomförs eller planeras vid de nationella instituten eller vid andra organ.

Brottsskadeprojektet väntas bli genomfört i tre faser, en explorativ, en deskriptiv och en analytisk. Av dessa ingår endast de två första i det forskningsavtal som slutits med forskningsledaren, medan den sista fasen, omfattande den slutliga analysen av forskningsdata, kan tänkas bli påbörjad tidigare under senare hälften av 1972.

Under verksamhetsåret har huvudvikten av forskningsverksamheten inom ramen för projektet legat på den deskriptiva fasen. Forskningen har härvid koncentrerats till en kartläggning av (1) konkreta skador på personer, (2) konkreta skador på grund av egendomsbrott och (3) kriminalitetsutgifter innanför den offentliga sektorn.

Vid kartläggningen av de konkreta skadorna på person, har det varit möjligt att utnyttja de resultat som man erhållit vid de under-

sökningar av våldsbrott som genomförts vid de nationella kriminologiska instituten i Norden. Detta gäller beträffande undersökningen av våldsbrott i Stockholm 1969 (genomförd vid Kriminalvetenskapliga institutet vid Stockholms Universitet), undersökningen beträffande våld i Norge (genomförd vid Institutt for Kriminologi og Strafferett vid Universitetet i Oslo), och gallupundersökningen beträffande offren för våldsbrott i Finland (genomförd vid Kriminologiska forskningsinstitutet i Helsingfors). Härtill kommer möjligheter att utnyttja resultaten av den undersökning av våldsbrott som för tillfället genomförs i Danmark (vid det Kriminalistiske institut vid Köpenhamns Universitet), samt av den gallupundersökning beträffande offer för våldsbrott, motsvarande den som gjorts i Finland, som för tillfället är aktuell i Norge. För att erhålla ytterligare tillägs-material, har samarbetsrådet inom ramen för brottsskadeprojektet i egen regi också i Danmark låtit genomföra motsvarande gallupundersökning av våldsoffer.

Samarbetsrådet har under verksamhetsåret bidragit till finansieringen av våldsbrottsundersökningarna i Danmark, Norge och Sverige, samt fattat beslut om att på motsvarande sätt bidra till finansieringen av något för våldsskadeprojektet relevant projekt i Finland.

Vid kartläggningen av de konkreta skadorna på grund av förmögenhetsbrott och av kriminalitetsutgifterna innanför den offentliga sektorn, är tillbudsstående material från Skandinavien mer begränsat.

Då man vid Kriminologiska forskningsinstitutet i Helsingfors föreslog genomförandet av en gallupundersökning i samtliga nordiska länder för att kartlägga skadorna av förmögenhetsbrott, ställde sig samarbetsrådet därför positivt till denna, och rekommenderade undersökningens finansiering med medel ur Nordiska kulturfonden. Då finansieringen av undersökningen på detta sätt i detta skede visat sig omöjlig, har samarbetsrådet numera fattat ett principbeslut om att ekonomiskt bidra till undersökningens genomförande.

Då forskningen för att klarlägga arten och innebörden av skadorna av brott inleddes, bestämdes det att projektet skulle ha karaktären av ett provprojekt. På basen av de erfarenheter man erhöll vid projektets genomförande, skulle samarbetsrådet fatta beslut om den fortsatta forskningsverksamhetens karaktär och omfattning. Trots att provprojektet ännu inte slutförts, är det redan möjligt att konstatera, att samarbetsrådets intensifierade forskningsverksamhet inneburit ett stimulerande tillägg till den tidigare kriminologiska forskningen i Norden. Ordningen med en heltidsanställd forskningsledare har visat sig vara ändamålsenlig, inte enbart med tanke på samarbetsrådets egen forskning, utan även med tanke på forskningen vid de nationella forskningsinstituterna. Forskningsledaren har förutom att han koordinerat den forskning som haft relevans för samarbetsrådets brottsskadeprojekt, kunnat handleda de enskilda forskare som varit engagerade i dessa projekt. På denna grund överväger samarbetsrådet att förlänga

det forskningsavtal det slutit med forskningsledaren med ett år, räknat från den 1 april 1972.

Kartläggning av våldsbrotten i Norden på basen av tidningsnotiser

På seminariet i Köpenhamn den 2—3 december 1971, fattade seminariedeltagarna beslut om att genomföra ett våldsprojekt, som går ut på att under 1972 ur en riksomfattande tidning i varje nordiskt land, insamla samtliga notiser om mord och dråp. Det på detta sätt hop-samlade materialet kommer senare att analyseras och jämföras med den officiella brottsstatistiken.

Undersökningen av ungdomskriminalitet i Norden

De första resultaten av undersökningen beträffande självrapporterad kriminalitet publicerades i band I av *Scandinavian Studies in Criminology* 1965 (A Study of Self-Reported Crime) och i Kriminologiska forskningsinstitutets i Helsingfors publikationsserie 1966 (Unrecorded Criminality in Finland). Under verksamhetsåret har *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab* publicerat en första redogörelse för den svenska delen av undersökningen (Birgit Werner: Den faktiska brottsligheten). En stencilerad rapport om den danska delen av undersökningen har utgivits av Kriminologistisk institut vid Köpenhamns Universitet (Vagn Greve: Kriminalitet som normalitet). Därtill har vid Institut for Kriminologi og Strafferett i Oslo utgivits ett duplikat som förutom redogörelser av de två undersökningarna av dold brottslighet i Norge innehåller en sammansättning av samtliga undersökningar av självrapporterad kriminalitet i Norden (Per Stangeland og Ragnar Hauge: Tolv års jakt på mørketall. En rapport om selvrapportert kriminalitet).

2.3. *Publikationsverksamhet*

Scandinavian Studies in Criminology

Under verksamhetsåret utkom under redaktion av prof. Nils Christie band III av *Scandinavian Studies in Criminology*. Verket, som innehåller åtta artiklar, har erhållit ett gott mottagande, även om det relativt långa uppehållet mellan band II och III medfört att vissa av artiklarna förlorat något av den aktualitet de haft då de ursprungligen utkommit på ett skandinaviskt språk. Arbetet på band IV har påbörjats.

Nordisk kriminologisk bibliografi

Arbetet på den kriminologiska bibliografin har fortsatt i Sverige och Norge. En duplicerad utgåva av vit. ass. Audun Edwardsen utkom under verksamhetsåret medan den svenska delen av bibliografin fortfarande är opublicerad.

Rundfråga beträffande aktuell kriminologisk forskning

En förteckning över aktuella kriminologiska forskningsprojekt, baserad på en rundfråga, utarbetades och publicerades i stencilerad form till det brittisk-skandinaviska forskarseminariet. Förteckningen upptar inalles 45 icke tidigare rapporterade projekt. Förteckningen har vidarebefordrats till Europarådets avdelning för brottslighetsproblem.

2.4. Internationellt samarbete

Samarbetet med Europarådets avdelning för brottslighetsproblem och med National Council of Crime and Delinquency i USA har fortsatt som tidigare. Samarbetsrådet har med NCCD överenskommit om att det till detta översänder engelska sammandrag av artiklar i kriminologi som publicerats på något skandinaviskt språk.

Korrespondensen med *Excerpta Criminologica* beträffande sammandrag av skandinaviska arbeten i kriminologi har fortsatt som tidigare. Detsamma gäller den korrespondens som rådet haft med övriga utländska institutioner och forskare.

3. Stipendier

Samarbetsrådet har under verksamhetsåret utdelat studiestipendier åt Hildigunnur Olafsdottir och Katriina Virtanen, samt ett forskningstipendium åt Thomas Mathiesen.

4. Övrigt om verksamheten

Under de tio år som samarbetsrådet i detta nu verkat, har dess verksamhet utvidgats och delvis förändrat karaktär. Verksamheten de första åren dominerades av seminarier och övrig kontaktverksamhet. De senare åren har forskningsverksamheten starkt ökat, samtidigt som den tidigare service- och kontaktverksamheten fortsatt i samma omfattning som förr. Jämsides med denna utveckling har anslagen för samarbetsrådet ökat. Slutsumman för den första godkända budgeten var 150.000 Nkr (ca 90.000 Fmk), medan 1972 års budget har en slutsumma på 223.000 Fmk.

Denna utveckling har medfört, att samarbetsrådet funnit det motiverat att överväga en revidering av stadgarna. På samarbetsrådets ordinarie möte i februari 1972, kommer man därför att till behandling uppta ett förslag till vissa ändringar i de gällande stadgarna. I ändringsförslagen beaktas forskningsverksamhetens ökade andel i samarbetsrådets totala verksamhet. Samtidigt avser man att i stadgarna uppta bestämmelser om vissa av samarbetsrådets numera etablerade arbetsformer, såsom arbetsgrupper.

Den 15 mars 1971 undertecknade de nordiska länderna i Helsingfors ett avtal om kulturellt samarbete. Avtalet vars verksamhetsområde

omfattar utbildning, forskning och annan kulturell verksamhet i vid bemärkelse, kommer uppenbart att ha konsekvenser även för Nordiska Samarbetsrådet för Kriminologi. Vilka reella ändringar detta kommer att innebära för samarbetsrådets verksamhet, kan dock ännu i detta skede inte avgöras.

5. Räkenskap

Samarbetsrådets verksamhet har under verksamhetsåret finansierats genom anslag av de nordiska regeringarna. Anslagens storlek var följande:

Danmark	31.912,50
Finland	31.935,50
Norge	32.372,50
Sverige	33.002,30

Av dessa anslag har samarbetsrådet nyttjat 43.761,04 till administrativa kostnader, medan resten reserverats för verksamheten. Av de för verksamheten reserverade anslagen, kommer en del, omkring 90.000 Fmk, att bli beaktade först i bokslutet för år 1972, då kostnader till detta belopp inte förfallit till betalning vid räkenskapsårets slut.

Helsingfors den 28 februari 1972

Inkeri Anttila

Per Ole Träskman